

Haljala valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku väljapaneku 10. juunist kuni 26. juulini 2024 kestel laekunud arvamused ja seisukohad nende kohta

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
<p>Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, e-kiri, 18.07.2024</p>	<p>Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 65¹ lõikest 1 kuuluvad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalasse mitmed valdkonnad, sh maakasutuspoliitika, ruumilise planeerimise korraldamine, kes on kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlusse kaasatud. Täpsustusena juhime tähelepanu, et lähteseisukohtade ja KSH programmi leheküljel 52 toodud tabelis 3-2. Huvitatud asutuste ja isikute loetelu on Maa-ameti menetlusse kaasamise põhjendusena märgitud muuhulgas riigi omandis ja Kliimaministeeriumi haldusalas olevate maaüksuste volitatud valitseja. Alates 2023 aasta 1. juulist on Vabariigi Valitsuse seaduse kohaselt Maaeluministeerium ümber korraldatud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiks ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas on alates 1. juulist ka Maa-amet. Kuna Maa-amet kuulub Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalasse, siis Maa-amet ei ole Kliimaministeeriumi haldusalas olevate maaüksuste volitatud valitseja.</p> <p>Samas kuigi Maa-amet on riigi omandis ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas olevate maaüksuste volitatud valitseja ei ole see põhjuseks, miks peaks Maa-amet eriplaneeringu menetlusse kaasama. Nimelt kohaliku omavalitsuse eriplaneeringute puhul annab reformimata riigimaade ja maaüksuste, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ja volitatud asutus Maa-amet, osas eriplaneeringule seisukoha Maa-ameti asemel Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.</p>	<p>Teadmiseks võetud. KSH programmi on täpsustatud.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Seega palume Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi menetlusse kaasamise põhjendust täiendada järgnevalt:</p> <p>Riigi omandis ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas olevate maaüksuste riigivara valitseja ning maareformi seaduse § 31 lõikes 2 sätestatud maa omanik planeerimisseaduse tähenduses.</p>	
<p>Kliimaministeerium</p> <p>Kiri 14.06.2024 nr 7-15/24/2562-2</p>	<p>Täname Teid eriplaneeringu ja KSH menetlusse kaasamise eest, kuid märgime, et Kliimaministeerium ei pea vajalikuks menetluses huvitatud asutusena osaleda. Piisab, kui Kliimaministeeriumi haldusalast kaasatakse antud menetlusse huvitatud asutustena Riigimetsa Majandamise Keskus ja Keskkonnaamet.</p> <p>Tehnilise täpsustusena juhime tähelepanu, et KSH programmi leheküljel 52 toodud tabelis 3-2 on ekslikult märgitud, et Maa-amet kuulub Kliimaministeeriumi haldusallas – tegelikult on Maa-amet Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi haldusalas.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
Keskkonnaamet Kiri 27.06.2024 nr 6-5/24/10891-2	<p>Ptk 1.3, lk 8 on toodud, et sobivusanalüüsi (GIS analüüs) käigus arvestati Keskkonnaameti soovitatud puhvritega (seisuga 28.06.2021), 600 m puhver kaitsealast, hoiualast, püsielupaigast (kaasa arvatud Natura 2000 alad ning projekteeritavad alad), mille kaitse-eesmärgiks on linnu- või nahkhiireliike. Samas piirneb esialgse uuringualaga C Tatruse looduskaitseala ning soovituslikku puhvrit pole arvestatud. Dokumendi kohaselt selgitatakse tuulepargi rajamise kaudne mõju (eelkõige juhul kui taristu rajamisega kaasneb kuivendus) Tatruse looduskaitseala kaitstavatele metsakooslustele ning vajadusel kaitseala ja tuulepargi vahelise puhvri ulatus välja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) käigus. Palume täpsustada, miks ei ole koheselt arvestatud soovituslikku puhvrit ning juhime tähelepanu, et lisaks tuleb KSH käigus hinnata tuulepargi ja selle taristu mõju looduskaitsealale nii opereerimise etapis kui ka peale sulgemise etappi.</p>	<p>Tatruse looduskaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta, säilitada ja taastada väärtuslikke metsakooslusi. Linnu- või nahkhiireliike kaitse-eesmärgina ei nimetata, mistõttu ei ole ka koheselt puhvrit lisatud. Puhvri võimalik vajadus ja suurus selgub KSH käigus.</p> <p>KSH käsitleb nii ehitamise, opereerimise kui ka sulgemise etappe.</p>
	<p>Ptk 2.4, lk 14 on välja toodud, et opereerimise aegsed negatiivsed mõjud on seotud eelkõige müra, varjutuse ja visuaalse mõjuga, aga sõltuvalt asukohast võib olla mõjutatud ka linnustik ja loomastik. Täpsustame, et kuivendussüsteemide mõju jätkub nii opereerimise etapis kui ka peale sulgemise etappi.</p>	<p>Ptk 2.4 on tuulepargi arendamise etappide kokkuvõtlik kirjeldus, eeldatavaid mõjusid on täpsemalt kirjeldatud ptk-s 2.5.</p>
	<p>Ptk 2.5.1, lk 15 palume linnustiku mõjutegurina lisada hukkumise õhuliinides (võluditav).</p>	<p>Tuulepargi ühendus põhivõrguga on kavandatud maakaabelliinidega.</p>
	<p>Ptk 2.5.8, lk 34 on märgitud, et LKS-st tulenevalt on Annikvere ojal ja Vainupea jõel 50 m laiune ehituskeeluvöönd, kusjuures metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd kalda piiranguvööndi piirini ehk 100 m. Täpsustame, et nn</p>	<p>Parandus on sisse viidud.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	metsamaa erisus looduskaitseadus (LKS § 38 lg 2) kehtib vaid rannal ja järve või jõe kaldal, kuid mitte oja kaldal.	
	Ptk 2.6, lk 47–48 on käsitletud kumulatiivsete mõjude hindamist. Kindlasti tuleb hinnata eriplaneeringuga kavandatavate tuuleparkidega (eriti alad A–C) kaasnevate mõjude omavahelist kumuleeruvust. Eeldatavasti on see ka kavas, kuid meie hinnangul see dokumendist üheselt välja ei tule. KHS programmis võiks ka nimetada olemasoleva info alusel eeldatavad mõjuvaldkonnad, kus eriplaneeringuga kavandatavate tuuleparkide mõjud võivad kumuleeruda (nt müra, varjutus, visuaalne mõju).	Nii ptk 2.2 kui 2.6 on nimetatud, et hinnatakse kõigi võimalike realistlike tuulepargi alade kumulatiivset mõju.
	Ptk 2.8, lk 49 tabeli 2-6 kohaselt kavatakse KSH aruandes käsitleda võimalikku mõju põhjaveele, kuna uuringualad asuvad valdavalt kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel ning mõju võib esineda peamiselt vundamentide ja teede rajamisel (seejuures on tavaliselt vajalik ka täiendav kuivendamine). Palume mõju hindamisel kajastada mõju suurust ning kui kaugele võib mõju (veerežiimi muutus) ulatuda, ning kas mõjuala ulatuses on elamuid, mille veevarustust planeeritav tegevus võib mõjutada.	KSH aruandes kajastatakse vundamentide ja teedega kaasnevat mõju suurust lähtuvalt tuulikute ja sellega seotud taristu rajamise asukohast kui ka tehnoloogiast tulenevalt. Hindamise aluseks on seatud kriteerium, et ükski elamu ei saa paikneda tuulepargile lähemal kui 750 m.
	Palume esialgsetel uuringualadel kajastada märgalade olemasolu. Näiteks uuringualadel C ja D on märgalad (madal soo, raba) või asuvad märgalad vahetus läheduses (Marjasoo ja Hulja soo uuringualaga D piirneval alal). Kuna tuulikute taristu rajamine võib mõjutada veerežiimi (sh on mainitud ka täiendavat kuivendamist), palume tabelis 2-6 eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõjuna kajastada mõju märgaladele.	KSH programmi on täiendatud nii märgalade joonisega kui ka tekstiliselt.
	Eriplaneeringu esialgsetele uuringualadele jääb KSH programmi kohaselt mitmeid vooluveekogusid ja allikaid. Uuringuala A läbib Annikvere oja, ala B Vainupea jõgi, ala C Visuoja ja ala D Auküla peakraav. KSH programmi lk 36	KSH programmi koostamise ajal ei ole teada, kas ja millist taristut on vajalik veekogude

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>mainitakse, et LKS § 38 lg 5 kohaselt ei laiene ehituskeeluvöönd mh kehtestatud tuuleparki kavandava kohaliku omavalituse eriplaneeringuga kavandatud tehnovõrgule ja -rajatisele, kuid KSH peab siiski andma hinnangu, kas asjakohased pinnavee ja kalda kaitse eesmärgid on tuulepargi rajamisel täidetud. KSH programmist järeldeb, et tuulikute vundamendid ja taristu võidakse rajada veekogude ehituskeeluvööndisse (lk 49). Kui järelalus on õige, palume lisaks pinnaveele ja kallastele avalduva mõju hindamisele kajastada ka mõju vee-elustikule (valguse muutus, vibratsioon, müra). Tuulikute ja teiste LKS § 38 lg 4 ja 5 toodud erandite alla mitte kuuluvate uute ehitiste kavandamisel kalda ehituskeeluvööndisse tuleb planeerimisprotsessis taotleda ehituskeeluvööndi vähendamist (LKS § 40 lg 4 p 4).</p>	<p>ehituskeeluvööndisse rajada, kuid seda ei saa praeguses etapis välistada. KSH programmi on täiendatud vee-elustiku osas.</p>
	<p>Leiame, et juhul kui tuuleparkide rajamisega kaasneb ulatuslik kuivendussüsteemide rajamine või ümberehitamine, mis võib avaldada negatiivset mõju märgade elupaikade elustikule, tuleb kavandada meetmed sellega kaasnevate negatiivsete mõjude leevendamiseks või kompenseerimiseks.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Vajadusel arvestame edasise töö käigus.</p>
	<p>On tervitatav, et esmasel ruumianalüüsil on tuugenite distantiks hoonestusest lähtunud 750 meetrisest puhvrast, sest see langeb kokku taastuvenergeetika põhimõttega, et energia tuleks toota tarbijale võimalikult lähedal, sest nii väheneb surve piirkonna loodusväärtustele.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>
	<p>Linnustiku-uuringud on planeeritud, metoodika on kavas kooskõlastada Keskkonnaametiga. Saustre merikotka püsielupaigale pööratakse eraldi tähelepanu, kuna see on hetkel ainuke teadaolev I kaitsekategooria kaitsealuse liigi leiukoht EP alal. Natura 2000 linnualade mõjuhindamise vajadus on käsitletud, järelalustega võib nõustuda.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Linnustiku kui ka nahkhiirte uuringu metoodikad on esitatud Keskkonnaametile kooskõlastamiseks 21.03.2024. Keskkonnaamet kooskõlastas metoodikad tingimuslikult</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		märkustega 11.04.2024 kirjaga 6-5/24/5765-2. Avalikustamisele suunatud KSH programmis on esitatud märkustega arvestatud. Lisaks on vastavad uuringumetoodikad esitatud Keskkonnaametile täiendavaks kooskõlastamiseks 17.06.2024. Keskkonnaamet kooskõlastas täiendatud uuringu metoodikad 05.08.2024 (kirjaga number 6-5/24/5765-4).
	Märgime, et kaasamiskirjas toodud veebilink eriplaneeringu materjalidele suunas valla kodulehe avalehele. Soovitame arvamuse avaldamiseks mõeldud materjalide kohta edastada võimalikult täpne veebilink dokumendi asukohaga või edastada arvamuse avaldamiseks mõeldud dokument meile otse.	Teadmiseks võetud.
Muinsuskaitseamet Kiri 23.07.2024 nr 5.1-17.5/948-3	Lähteseisukohad ja KSH programm on Muinsuskaitseametis läbi vaadatud. Dokumentide koostamisel on arvestatud Muinsuskaitseameti varasemate ettepanekute ja seisukohtadega. Muinsuskaitseamet nõustub lähteseisukohtade ja KSH programmiga esitatud kujul.	Teadmiseks võetud.
Terviseamet Kiri 19.06.2024 nr 9.3-4/24/5316-2	Amet on tutvunud Haljala valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmiga ning märgib järgmist: Planeerimisel tuleb arvestada sotsiaalministri 04.03.2002 määrusega nr 42 „Müra normtasemed elu ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“ ja sotsiaalministri 06.05.2002 määrusega	Teadmiseks võetud. Dokumenti on vastavate määrustega täiendatud.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>nr 75 „Ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused ning ultra- ja infraheli helirõhutasemete mõõtmine“.</p> <p>Lisaks tuulikute tekitavale mürale tuleb arvesse võtta ka tuulepargiga seotud seadmeid, näiteks alajaamade trafosid ja muid lisaseadmeid. Need komponendid võivad tekitada eelkõige tonaalset müra ja neid tuleb hinnata koos tuuliku müraga.</p> <p>KSH raames tuleb hinnata ka vibratsiooni teket ja levikut ning arvestada sotsiaalministri 17.05.2002 määrusega nr 78 „Vibratsiooni piirväärtused elamutes ja ühiskasutusega hoonetes ning vibratsiooni mõõtmise meetodid“.</p>	
<p>Maa-amet</p> <p>Kiri 02.07.2024 nr 6-3/23/8341-3</p>	<p>Planeerimisseaduse (edaspidi PlanS) § 99 lõike 1 kohaselt tehakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu eelvalik koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi kohaliku omavalitsuse eriplaneering käsitleb. PlanS § 105 lõike 1 kohaselt esitatakse kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koos keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandega kooskõlastamiseks käesoleva seaduse § 99 lõikes 1 nimetatud asutustele. Maapõueseaduse (edaspidi MaaPS) § 15 lõike 7 kohaselt, kui planeeritaval maa alal asub maardla või selle osa, kooskõlastatakse planeering PlanS sätestatud korras Kliimaministeeriumi või Vabariigi Valitsuse volitatud asutusega. Vabariigi Valitsus on korraldusega 03.07.2023 nr 182 „Volitus Maa-ametile maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavaks tegevuseks loa andmiseks ja planeeringute kooskõlastamiseks“ andnud Maa-ametile volituse anda lube MaaPS §-des 14 ja 15 nimetatud maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavaks tegevuseks. MaaPS § 14 lõike 2 kohaselt võib Kliimaministeerium või Vabariigi Valitsuse volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust üksnes juhul, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda või halvendab maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegevus ei ole püsiva iseloomuga</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>või halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegemist on ülekaaluka avaliku huviga ehitise, sealhulgas tehnovõrgu, rajatise või ehitusseadustiku tähenduses riigikaitse ehitise ehitamisega, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta, või tegemist on elektrituruseaduse tähenduses taastuvat energiaallikat kasutava elektrienergia tootmiseseadme ja seonduva taristu ehitamisega. Seisuga 28.06.2024 asuvad Haljala valla eriplaneeringuala territooriumil osaliselt kaks maavarade registris arvel olevat maardlat: Eesti põlevkivimaardla Haljala uuringuvälja maardlaosa (maavarade registri registrikaart nr 33) ja Hulja turbamaardla (maavarade registri registrikaart nr 367). Lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmis on kattumine maardlatega kirjeldatud.</p>	
	<p>Planeeringuala tuuleenergeetika uuringuala C edelaosa kattub osaliselt Eesti põlevkivimaardla Haljala uuringuvälja maardlaosa (maavarade registri registrikaart nr 33) põlevkivi aktiivse tarbevaru 4 plokiga ja aktiivse reservvaru 7 plokiga. Uuringualale C põlevkivimaardlaga kattuvale alale ei ole antud kehtivat kaevandamisluba ega geoloogilise uuringu luba ning ei ole esitatud selle maavara kaevandamisloa ega geoloogilise uuringu loa taotlust. MaaPS § 14 lõike 2 punkt 3 kohaselt juhul, kui kavandatav tegevus halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, võib Kliimaministeerium või Vabariigi Valitsuse volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust, kui tegemist on elektrituruseaduse tähenduses taastuvat energiaallikat kasutava elektrienergia tootmiseseadme ja seonduva taristu (taastuvenergia ehitise) ehitamisega. Lubamise tingimused maavarade lõikes on sätestatud MaaPS § 14 lõike 2¹ punktides. MaaPS § 14 lõike 2¹ punkti 2 kohaselt Kliimaministeerium või Vabariigi Valitsuse volitatud asutus võib lubada taastuvenergia ehitise ehitamist põlevkivimaardla alal, mille kohta ei ole kehtivat kaevandamisluba ega geoloogilise uuringu luba ning ei ole esitatud</p>	<p>Võtame teadmiseks ja arvestame edasises planeerimisprotsessis.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>selle maavara kaevandamisloa ega geoloogilise uuringu loa taotlust, tähtajaliselt kuni 35 aastaks. Palume edasises planeerimisprotsessis arvestada, et põlevkivimaardla alale on taastuvenergia ehitisi võimalik ehitada ainult tähtajaliselt kuni 35 aastaks.</p>	
	<p>Planeeringuala tuuleenergeetika uuringuala D kattub täielikult Eesti põlevkivimaardla Haljala uuringuvälja maardlaosa (maavarade registri registrikaart nr 33) põlevkivi passiivse tarbevaru 3 plokiga. Lisaks asuvad eelnimetatud alal osaliselt Hulja turbamaardla maavarade registri registrikaart nr 367) hästilagunenud turba aktiivse reservvaru 1 ja 2 plokk ning passiivse reservvaru 3 plokk. Turba 2 plokki registrikohane keskmine paksus on 2,3 m ja teiste plokkide keskmine paksus on alla kahe meetri. Uuringuala D asub keskkonnaministri 27.12.2016 määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri“ lisas 1 ja lisas 2 toodud nimekirjadesse kuuluvatel aladel. Kliimaminister on algatanud nimetatud määruse muutmise, et kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirju vähendada. Uuringualaga D kattuva turbamaardla ega põlevkivimaardla kohta ei ole kehtivat kaevandamisluba ega geoloogilise uuringu luba ning ei ole esitatud kaevandamisloa ega geoloogilise uuringu loa taotlust.</p> <p>MaaPS § 14 lõike 2 punkt 3 kohaselt juhul, kui kavandatav tegevus halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, võib Kliimaministeerium või Vabariigi Valitsuse volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust, kui tegemist on elektrituruseaduse tähenduses taastuvat energiaallikat kasutava elektrienergia tootmiseseadme ja seonduva taristu (taastuvenergia ehitise) ehitamisega. Lubamise tingimused maavarade lõikes on sätestatud MaaPS § 4 lõike 2¹ punktides. MaaPS § 14 lõike 2¹ punkti 1 kohaselt Kliimaministeerium või Vabariigi Valitsuse volitatud asutus võib lubada taastuvenergia ehitise ehitamist turbamaardla alal, mis ei ole kantud</p>	<p>Võtame teadmiseks ja arvestame edasises planeerimisprotsessis.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja ja mille kohta ei ole kehtivat kaevandamisluba ega geoloogilise uuringu luba ning ei ole esitatud kaevandamisloa ega geoloogilise uuringu loa taotlust.</p> <p>Uuringualaga D kattuva turbamaardla ala asub osaliselt kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalal. Lisaks asuvad maardlaga kattuvale eelnimetatud uuringualal osaliselt maaparandussüsteem, üle 10 km² valgalaga Auküla peakraav ja nende piiranguvööndid ning kraavid. Maardlana arvel oleva turba paksus on suhteliselt väike. Eeltoodust tulenevalt ei ole alust arvata, et uuringualaga D kattuvale turbamaardla alale taastuenergia ehitiste ehitamine halvendaks turbamaardla olemasolevat olukorda.</p> <p>Lisaks asub uuringuala D põlevkivi passiivsel tarbevarul. MaaPS § 14 lõike 2¹ punkti 2 kohaselt Kliimaministeerium või Vabariigi Valitsuse volitatud asutus võib lubada taastuenergia ehitise ehitamist põlevkivimaardla alal, mille kohta ei ole kehtivat kaevandamisluba ega geoloogilise uuringu luba ning ei ole esitatud selle maavara kaevandamisloa ega geoloogilise uuringu loa taotlust, tähtajaliselt kuni 35 aastaks. Palume edasises planeerimisprotsessis arvestada, et tulenevalt MaaPS-es sätestatud nõuetest on uuringuala D põlevkivimaardlaga kattuvale alale taastuenergia ehitisi võimalik ehitada ainult tähtajaliselt kuni 35 aastaks.</p> <p>Reformimata riigimaade ja maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa-amet, osas annab kohaliku omavalitsuse eriplaneeringule seisukoha Regionaal- ja Põllumajandusministeerium.</p> <p>Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu menetlemisega. Palume esitada planeering enne vastuvõtmist kooskõlastamiseks Maa-ametile.</p>	
Põllumajandus- ja Toiduamet	Esitatud dokumentide kohaselt nähtub, et maaparandussüsteemide maa-alad ei ole tuulikutele ja nendega seotud taristule sobivatest esialgsetest alade valikust välistatud ning maaparandussüsteemidele ehitamine võib kahjustada	Võtame teadmiseks ja arvestame edasises planeerimisprotsessis.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
Kiri 05.07.2024 nr 6.2-6/4116 -1	<p>olemasolevat drenaaži ja mõjutada piirnevate süsteemide jätkuvat nõuetekohast toimimist. Juhime tähelepanu, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (endine Maaeluministeerium) (edaspidi ReM) on kirjaga nr 4.1-5/2043-1 andnud Rahandusministeeriumile tuuleparkide planeerimisega seotud teemal seisukohad (vt lisa 1). Palume ka Haljala valla eriplaneeringu edasisel koostamisel nende seisukohtadega arvestada. PTA arvamus ühtib ReM-i seisukohaga, et tuuleparkide eriplaneeringu koostamisel tuleb käsitleda võimalikku mõju maaparandussüsteemidele ja maaparandussüsteemidega varustatud maa-aladele ja seada nõuded nende säilitamiseks või rekonstrueerimiseks.</p> <p>Eriplaneeringu edasistes etappides tuleb anda selge kirjeldus, kuidas ning millises mahus maaparandussüsteemid toimima jäävad ning milliseid meetmeid kasutatakse selleks, et maaparandussüsteemid nende kasutamise kestel vastaks maaparandusseaduse § 5 lõigetes 1-8 esitatud maaparandussüsteemi nõuetele ja et oleks tagatud maaparandussüsteemi ehitiste ja rajatiste korrashoid ning toimimisvõime. Lisaks oleme nõus ReM-i seisukohaga, et mida vähem maaparandussüsteemi alasid, eelkõige maaparandussüsteemi toimimist tagavaid ehitisi (drenaaž, kollektorid, eesvoolud, kuivenduskraavid jms) tuulikute ja taristu rajamine puudutab, seda kuluefektiivsem tuulikupargi rajamine maaparanduslikust aspektist on. Tulenevalt eeltoodust palume Haljala valla tuuleparkide eriplaneeringu edasistes etappides arvestada ReM-i seisukohtadega ning käesolevas kirjas kirjutatuga. Võimalusel vältida tuuleparkide asukoha valikul maaparandussüsteemide maa-alasid või arvestada juba varakult maaparandussüsteemide rekonstrueerimise vajadusega ning käsitleda meetmeid maaparandussüsteemide kaitseks/ümber ehituseks eriplaneeringu edasistes dokumentides.</p>	

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet Kiri 17.06.2024 nr 16-6/23-07069-003	TTJA-l ei ole eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja KSH programmi kohta märkuseid.	Teadmiseks võetud.
Kaasatav asutus või isik		
Elering AS Kiri 24.07.2024 nr 11-4/2024/413-2	<p>Kaitsevöönd ja paigaldiste ohutus</p> <p>Planeeringualale jääb Eleringi poolt hallatavaid kaitsevööndiga elektri- ja gaasipaigaldisi, mille puhul tuleb arvestada kaitsevööndi alal kehtivate piirangutega. Kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord on sätestatud ehitusseadustiku §70 lõike 8 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri määрусega 25.06.2015 nr 73. Kõik ristumised Eleringi taristuga ja kaitsevööndis planeeritavad tegevused tuleb kooskõlastada Eleringiga. Detailsema info või eelprojekti tarbeks tehniliste tingimuste taotlemiseks palume pöörduda Eleringi poole.</p> <p>Juhime teie tähelepanu asjaolule, et lisaks ehitise kaitsevööndist tulenevatele piirangutele peab uute ehitiste kavandamisel arvestama olemasolevate ehitiste ohutuse tagamiseks vajalike meetmetega. Elektrituulikute osas tuleb lisaks arvestada nõutavat tuuliku vahekaugust 110 ja 330 kV liinidest hetkel kehtiva standardi EVS-EN 50341-2-20:2018 ELEKTRIÕHULIINID VAHELDUVPINGEGA ÜLE 1 kV Osa 2-20: Eesti siseriiklikud erinõuded (SEN) alusel. Nimetatud standardi järgi on vähim horisontaalne kaugus elektrituuliku torni telje ja õhuliini lähima juhtme vahel (tuule puudumisel) tuuliku masti kahekordne kõrgus.</p> <p>Elektrituulikute vahekauguse määramisel D kategooria gaasitorustikust lähtume üldtunnustatud Euroopas rakendatud praktika GPG („Good Practic</p>	Võtame teadmiseks ja arvestame edasises planeerimisprotsessis.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Guide“) dokumendist „UKOPA/GP/013 Edition 1, 17. juuni 2017“.</p> <p>Nimetatud dokumendi kohaselt on vähim horisontaalne kaugus D kategooria gaasitorustiku ja tuuliku masti vahel poolteise kordne (1,5 kordne) tuuliku masti kõrgus.</p> <p>Tuulepargi ühendusliini kaitsevöönd võib kattuda Eleringi õhuliini kaitsevööndiga. Õhuliini planeerimisel on nõutav telje kaugus Eleringi õhuliini teljest:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kahe 330 kV õhuliini telgede vaheline kaugus – 40 m • 330 kV ja 110 kV õhuliini telgede vaheline kaugus – 35 m • kahe 110 kV õhuliini telgede vaheline kaugus – 20 m <p>Tuulepargi õhuliini ja Eleringi õhuliini ühistele mastidele rajamine ei ole lubatud.</p> <p>Maakaabli ja 110 kV õhuliini vaheline kaugus on õhuliini teljest kaablini vähemalt 15 m.</p> <p>Maakaabli ja 330 kV õhuliini vaheline kaugus on õhuliini teljest kaablini vähemalt 25 m.</p> <p>Planeeritud investeeringud</p> <p>Valla territooriumi läbivatest liinidest on plaanis rekonstrueerida 330 kV õhuliin Püssi-Rakvere L360. L360-ga tõstetakse ühistele mastidele 110 kV õhuliin Rakvere – Kunda L115 lõigus, mis kulgeb L360-ga paralleelselt. Lisaks tõstetakse L360-ga kogu pikkuses ühistele mastidele ka 110 kV õhuliin Püssi-Rakvere L103. Ehitustööd on planeeritud aastatel 2027-2028.</p>	
Eesti Metsa Abiks MTÜ	<p>Tervikkirja on võimalik lugeda valla veebilehelt tuuleparkide eriplaneeringu alamjaotusest: Tuuleparkide eriplaneering - Haljala vald</p>	

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
Kiri 26.07.2024	<p>Esmase eelvaliku alusel on planeeritud tuulikud rajada aladele, mis asuvad rohevõrgustiku tuumikaladel...</p> <p>...Koos tuulikutega rajamisega kaasnevad raadamised, mis on vajalikud tuulikute ja tuulikuid teenindava platsi rajamiseks, tuulikuni viiva tee loomiseks ja elektriliinide vedamiseks tuulikuni.</p> <p>Raadatud metsa ega lageraielange ei saa rohevõrgustiku alana käsitleda, sest enamuse linnuliike ei lenda üle langi. Rohevõrgustik jääb killustunuks. Lisaks on tuulikud lindudele ohtlikud.</p> <p>Tsoonid, kuhu hetkel tuulikud on planeeritud püstitada, tooksid kaasa kindlasti paljude lindude ja käsitiivaliste hukkumise ja populatsiooni vähenemise piirkonnas. Näiteks Selja jõe maastikukaitseala kuulub Natura 2000 võrgustikku, kus elutsevad II kaitsekategooria nahkhiired tiigilendlane ja pargi-nahkhiir. Arvestades kui lähedale jääb Selja jõe tuulikuala C siis märkimisväärsed negatiivsed mõjud on nahkhiirtele olemas.</p> <p>...Tuulikute rajamine Haljala valla rohelise võrgustiku aladele läheb tugevasse vastuollu ka Haljala valla kehtiva üldplaneeringuga....</p> <p>...Kehtiv Haljala valla üldplaneering ütleb selgelt, et rohevõrgustiku tuumikaladele ei või rajada ei uusehitisi ega tehnokoridore. Tuulikud aga on tootmisüksused, sest koos nende rajamisega muudetakse maa sihtotstarve tootmiskaaks. Tuulikutega koos rajatakse ka uued tehnokoridorid.</p> <p>Samuti on tuulikute vundamendid väga mahukad ehitised, mille ehitamiseks kulub umbes 1800 tonni betooni...</p>	KSH programm sisaldab rohevõrgustiku kirjeldust (joonis 2-3) ja näeb ette rohevõrgustikule avalduva mõju hindamist.
	<p>Negatiivne mõju lindudele.</p> <p>...Lindudele olulise mõjuga taristuks on ehitised või rajatised, mis jäävad lindude rändetele, pesitsus või toitumisalale ning põhjustavad lindude hukkumist, elupaiga killustumist või toitumisalade kvaliteedi olulist langust.</p>	KSH käigus viiakse läbi linnustiku uuring ja selle alusel mõju hindamine linnustikule.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	Kuna maismaa tuuleparkide rajamisega kaasneb teede ehitus ning metsa raadamine, on nende puhul täiendavaks negatiivseks faktoriks elupaikade hävimine.	
	<p>Tuulepargi rajamine maismaale ning Natura 2000 linnuala (Lahemaa rahvuspark) lähedusse on vastuolus siduva Euroopa Komisjoni määrusega “EL-i elurikkuse strateegia aastani 2030”.</p> <p>Eesti Vabariik on liitunud Euroopa Komisjoni poolt kohustusliku elurikkuse strateegiaga aastani 2030, mis rõhutab kliimaneutraalsuse saavutamise vajalikkust: “Kestlikumalt hangitud taastuvenergia on väga oluline, et võidelda kliimamuutuste ja elurikkuse vähenemise vastu. EL seab esikohale lahendused, mis on seotud näiteks ookeanienergia, avamere tuuleparkide (mis võimaldavad ka kalavarudel taastuda), päikeseparkide (mis toetavad elurikkust soodustava taimkatte teket) ja kestliku bioenergia kasutusele võtmisega.” EL-i elurikkuse strateegia ei toeta maismaatuuleparkide rajamist.</p>	<p>KSH programm näeb ette Natura hindamist sh Lahemaa linnualale (ptk 2.5.6.)</p> <p>KSH programmi ptk 1.4. käsitleb eriplaneeringu seoseid asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega.</p>
	Tuulepargi rajamine Natura 2000 linnuala lähedusse nõuab Natura hindamise läbiviimist, mõju kaitseala terviklikkusele peab olema täielikult välistatud.	KSH programm näeb ette Natura hindamist.
	Koos tuulikute rajamisega Haljala valda kasvab märkimisväärselt oht laiaulatuslikuks tulekahjuks. See kujundaks ohtu nii Haljala valla elanike elule ja tervisele kui ka kaitsealadele/rohevõrgustiku tuumikaladele.	KSH programm näeb ette võimalike riskide hindamist.
	Koos tuulikute püstitamisega kaasneks kõrge infraheli tase.	KSH programm näeb ette müra modelleerimist ja selle mõju hindamist.
	Juba ainuüksi tuulikute käigukastid sisaldavad kuni 1400 liitrit õli ja tuulikute õlilekked on sagedased. Sellega kaasneb suur risk nii põhjaveele kui rohevõrgustiku tuumikalade säilimisele.	KSH programm näeb ette võimalike riskide hindamist, sh õlilekke korral.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Haljala valla tuulikute eriplaneering on vastuolus Haljala valla arengukavaga. /järgnevad tsitaadid Haljala valla üldplaneeringust/.</p>	<p>KSH programmi ptk 1.4. käsitleb eriplaneeringu seoseid asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega, sh Haljala valla arengukava ja üldplaneeringuga. Selgitame, et PlanS § 95 lg 8² alusel võib KOV EP-ga teha ettepanekuid kehtiva ÜP muutmiseks. Kas selline vajadus tekib, selgub planeeringu koostamise käigus.</p> <p>Haljala Vallavolikogu 18.04.2023 otsuses nr 81 on toodud, et Haljala valla üldplaneeringu (kehtestatud Haljala Vallavolikogu 18.05.2010 määrusega nr 10) seletuskirja peatükis 2.10 „Tehnilise infrastruktuuri põhimõtted“ on toodud, et Haljala Vallavalitsus suhtub soosivalt taastuveneergetika kasutamisse. Vallas on mõeldav nii energiavõsa vms energia saamiseks biomassi kasvatamine kui ka eelnevate uuringute läbi viimisel tuuleenergeetika kasutusele võtmine. Tuulegeneraatorite jaoks sobilikud asukohad tuleb määrata koostöös vallaga nende</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		<p>püstitamisest huvitatud isiku poolt eelnevalt teostatud uuringute baasil. Kehtiva üldplaneeringuga ei ole määratud tuuleparkide püstitamiseks sobivaid alasid.</p> <p>Haljala valla arengukava 2023-2038 ja eelarvestrateegia 2023-2026 peatükis 5.2 „Taristu ja kommunaalmajandus“ on toodud soovitud seisund aastaks 2038, mille puhul hooned on energiasäästlikud ja kasutatakse taastuenergiat, toimib ringmajandus.</p>
	<p>Väärtuslik põllumaa.Märkus: „Tuulikualad jäävad suuresti väärtuslikule põllumaale. Vastuolu kehtiva üldplaneeringuga. Teetammide rajamisega tuulikuteni rajatakse tammid, millega muutub maapinna niiskusrežiim ja väheneb märkimisväärselt väärtusliku põllumaa viljakus....</p>	<p>KSH programm kajastab väärtuslikke põllumajandusmaid ja näeb ette väärtuslikule põllumajandusmaale avalduva mõju hindamise. Täpsustame, et väärtuslikke põllumajandusmaid on uuringualadel väga vähesel määral (joonis 2-2).</p>
	<p>Väärtuslikud maastikud. ...Märkus: Kõigi eelmainitud teelõigud jäävad vahetusse kaugusesse planeeritavatest Haljala valla tuuleparkidest. Tugev vastuolu kehtiva Haljala valla üldplaneeringuga.“..</p>	<p>KSH programm sisaldab väärtuslike maastike kirjeldust ja näeb ette väärtuslike maastikega arvestamist visualiseeringute koostamisel ja visuaalsete mõjude hindamisel.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Haljala valla üldised ehitustingimused. ...Märkus: Tuulikute rajamine Haljala valda on ajendatud lühiajalisest kasust ja seab ohtu pikemaajalisi ühiskonnagruppide huvisid ja eesmärgi. Lisaks visuaalsele ja müra häiringutele kaasneks ka tuulikute läheduses viibivatele inimestele suur oht nende elule ja tervisele. Selle tingib asjaolu, et talveti tuuliku labad jäätuvad ja teadmata hetkel võivad jäätüki lennata teadmata suunas. Seda teemat on käsitletud näiteks Eologix Ping uudisloos „Dangers and risks due to ice accumulation on wind turbines.</p>	<p>Võimalike riskide hindamine (sh nt jäätumine) on KSH tavapärane osa ning tuulepargi rajamisel arvestatakse sellega.</p>
	<p>Miljööväärtusega alad. ..Märkus: Antud eriplaneeringu realiseerudes jääksid Tallinn-Narva maantee poolt vaadates vaadet domineerima tuulikualad A, B ja C ning kirik muutuks nende kõrval märkamatuks. Haljala kiriku kõrguseks on 34 meetrit. Hetkel eriplaneeringuga planeeritakse kiriku vahetusse lähedusse kümnetest tuulikutes koosnevat tuulikuparki, kus tuulikute kõrgused saaksid olema samas suurusjärgus Tallinna Teletorniga...</p>	<p>KSH programmis on välja toodud vajadus arvestada Haljala kirikuga visualiseeringute koostamisel ja visuaalse mõju hindamisel.</p>
	<p>Kokkuvõte</p> <p>Rohelise võrgustiku tuumaala ja koridori muutmine tööstusmaa funktsioone kandvaks maa-alaks Natura 2000 linnu- ja käsitliivaliste alade kõrvale on mõeldamatu ja vastuolus kõigi mõeldavate keskkonna kaitse-eesmärkidega. Populaarsetelt virgestus- ja puhkealadelt peletada inimesed eemale raadatud metsa, müra ja hiiglaslike tööstuslike objektidega on tervisesporti, liikumist ja loodushuvi tugevalt pärssivad tegevused. Panna surve alla kohalikud toitlustus- ja majutusasutused, mida külastatakse ennekõike nende asutuste ümber olevate loodusväärtuste ja vaadete tõttu, on Haljala valla ettevõtluskeskkonda ja üleüldist populaarsust elukeskkonnana ning puhkepiirkonnana lõhkuvad. Oleme kindlal seisukohal, et eriplaneeringus näidatud eelvaliku aladele tuulikuid rajada ei või.</p>	<p>Tuulikute rajamise võimalikkus selgitatakse välja KOV EP ja KSH käigus.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
<p>Kadrina vald</p> <p>Kiri 25.07.2024 nr 7-1/35-3</p>	<p>Kadrina Vallavolikogu algatas 25.05.2022 otsusega nr 39 kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja selle KSH, eesmärgiga välja selgitada tuuleparkide ja nende toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivad asukohad Kadrina valla haldusterritooriumil. Kadrina valla tuuleenergeetika eriplaneeringu potentsiaalselt sobilik tuulepargi ala nr 1 ja Haljala vallas eriplaneeringu potentsiaalne tuulepargi ala tähisega D (edaspidi D ala) omavad ühist piiri, mistõttu on igati tervitatav, et LS ja KSH programmi punktis 2.6. on arvestatud ka Kadrina valla potentsiaalseid tuuleparkide alasid ja plaanitakse hinnata ka kavandatavate tuuleenergeetika alade koosmõju valdkondade lõikes.</p> <p>LS ja KSH programmi punktis 2.5.10. on märgitud, et kuna tuulikute paigutus ei ole veel teada, arvestatakse mõjuala ulatust hetkel uuringuala piirist. Palume tagada, et Kadrina valla kinnistute omanikke, kelle maad jäävad D ala mõjualasse, kaasatakse protsessi võrdsetel tingimustel Haljala valla mõjupiirkondadesse jäävate maaomanikega. Palume võimalikult varakult Kadrina Vallavalitsusega kooskõlastada D ala juurdepääsuteed ja infrastruktuur, et vähendada tarbetut topelttööd ja kulusid.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Kadrina vallas asuvate kinnistute omanikud on protsessi kaasatud.</p>
<p>Tiit Õim</p> <p>Kiri 09.07.2024</p>	<p>Haljala naabrusse on kavandatud neli tuuleparki. Neist suurim eriplaneeringu ala, valla joonisel tähistusega B, jääb aleviku elamute piirist 860 m kaugusel. Elanikele kahjulik tsoon ulatub vähemalt 1500-2000 meetrini tuulikute. Lähiaastatel kerkivad ohtlikus tsoonis kümned uuselamud ja tsooni jääb sadu Haljala inimesi. Generaatorite tööga kaasnevad elektromagnetilised lained mõjutavad elanike, eriti laste tervist, kuid võivad segada ka mobiililevi! Elektromagnetiliste lainete alasse jääb Vanamõisa mobiilimast.</p> <p>B-eriplaneeringu ala alla jääb põlevkivimaardla. Mastide vundamentide ehitus rikub kindlasti põhjavee kvaliteeti. Mis suunas põhjavesi voolab, see on teadmata. Aleviku joogivee torustik lõpeb Pondri teest ühe km kaugusel.</p>	<p>KSH programm käsitleb kirjas välja toodud teemasid, sh mõju inimese tervisele, mõju kinnisvara väärtusele, mõju põlevkivi maardlale, põhjaveele, visuaalset mõju, sotsiaal-majanduslikku mõju ning mõju linnustikule.</p> <p>Planeeringu kehtestamise, sh kõik tingimused tuulepargi rajamiseks otsustab Haljala Vallavolikogu, arvestades tasakaalustatult nii era-,</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Tuulepargi ehitusega kaob ilus looduspilt, see asendub tehnoga, mis kindlasti vähendab kinnisvara väärtust. Sunly äriprojekt ei tohiks realiseeruda sadade Haljala elanike tervise ja elukeskkonna halvenemise arvel ning mõjuda negatiivselt kogu Haljala mainele. Kas edaspidi tasubki siia elamut soetada?</p> <p>Tuuleenergia osakaalu kasv pole elektri hinda alandanud, samas täidab hästi arendaja taskuid! Mis rõõmu toob selline arendus Haljala elanikele, kui valla juht lubab meid mõne aasta pärast kiiritada neljast küljest, aga elektri madalam hind sõltub ikka ennekõike Soome ühendustest?</p> <p>Lisaks inimestele jääb suurima eriplaneeringu vahetusse lähedusse Võle oja-äärne sookurgede sügisene kogunemiskoht. Augustis-septembris koguneb sinna palju sookurgi, kes harjutavad ja tantsivad seal mitu nädalat enne äralendu. Sookurg kuulub kaitsealuste linnuliikide hulka.</p> <p>Palume vallavanemal ja -volikogul kaitsta oma inimesi! ja lubada ehitada tuulegeneraatorid mitte lähemale kui 1500 m kaugusele Haljala aleviku elamute piirist ehk Rakvere-Käsmu maanteest. See on ka suhteliselt lihtsasti teostatav mõte, tuleb vaid B-planeeringu ala vähendada lõunapoole väljaulatuva ala võrra. Sel juhul jääb valdav osa aleviku elanikest ja kavandatud uutest elamutest kahjulikust tsoonist välja. Tiivikud jääksid ka sookurgede kogunemispaikest eemale.</p>	<p>kohalikke kui ka riigi huve ja eesmärgi.</p>
<p>Piret Villum-Salak Kiri 18.07.2024</p>	<p>Väidate, et koostate visualiseeringud planeeritavast tuulepargist ning mõjuhindamise. Palun visualiseerida Tatruse küla majapidamised (kinnistud: Vahtramäe, Ristikivi, Jürihansu, Kivivälja, Kõrtsu, Mari-Liisu, Pirnipuu, Põdra, Reinu-Allika) vastavalt elanike poolt näidatud asukohtadest ning antud visualiseeringute põhjal koostada mõjuhinnangud. Arvestades päikest erinevatel kella- ja aastaaegadel (kuidas paistab päike ruumi ning vastavalt sellele ka tulevast varjutust -valguse plinkimist).</p>	<p>Visuaalse mõju hindamisel käsitletakse tuulikute nähtavust ja vaadete muutumist. Visualiseeringud koostatakse KSH raames kohtadest, kus tuulikud nähtavusanalüüsi alusel jäävad näha ja mille suhtes esineb võimalik avalik huvi (kultuuriväärtusega kohad,</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		<p>puhkealad, turismiobjektid, planeeringutes määratud ilusa vaatega kohad, vaated väärtuslikelt maastikelt, vaated teedelt jms).</p> <p>Nähtavusanalüüsi alusel on põhjendatud juhul võimalik fotomontaažide teostamine erahuvidest lähtuvalt (üksikute elamute õuest), kuid nendes lepatakse arendajate ja huvitatud isikute vahel eraldi kokku planeeringulahenduse jooksul. Käesoleva KSH raames iga elamu õuest eraldi fotomontaaži ei tehta.</p> <p>Ettepaneku teine pool käsitleb varjude vilkumist (nn varjutuse efekt). Varjutuse esinemist hinnatakse kõigil elamualadel, mis jäävad lähemale kui 2 km kavandatavate tuulikute võimalikest asukohtadest.</p>
	Nahkhiired: kõikidel punktis 1 nimetatud kinnistutel on pesitsemas nahkhiired.	KSH raames teostatakse nahkhiirte uuring.
	Haljalatuulikud.ee lehel on väide "Arvestades päikese liikumissuunda taevas, ei tekita tuulikud meie laiuskraadil kunagi varju tornist lõunasuunas. Varjutus on reeglina ulatuslikum ja sagedasemalt esinev lääne- ja idakaartes. Palun selgitada ja koostada mõjuhinnang, kuidas ei tekita päike varju meie	KSH raames teostatakse varjutuse modelleerimine, mis arvestab eri aastaaegadel esinevat päikese kaldenurka. Selgitame täiendavalt,

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	laiuskraadil tornist lõunasuunal? Kui suvekuudel on päikesekaar üle 180 kraadi.	et arvestades Eesti laiuskraadi ja siin esinevaid päikese langemisnurki, siis ühelgi objektil ei teki varju objektist otse lõunasuunas.
	Mida tähendab kogukonna kaasamine? Kas seda, et kogukond saab avaldada arvamust ja seda võetakse kuulda ja arvestatakse sellega või ei arvestata?	Kogukonna arvamusi kaalutakse ja võimalusel nendega arvestatakse. Kogukonna arvamused ja hoiakud annavad sisendit sotsiaalsete mõjude hindamisele.
	Kes otsustab, et kas tuulepark tuleb või ei? Kas vald või kodanikud (päriselt mõjutatud majapidamised)? Kui mõni inimene ei ole nõus tuulepargiga või pakutud hüvedega, kas te sõidate temast lihtsalt üle või leiate kokkuleppe ühise laua taga ja kas kokkulepped leitakse enne tuulepargi rajamist?	Planeeringu kehtestamise, sh kõik tingimused tuulepargi rajamiseks otsustab Haljala Vallavolikogu, arvestades tasakaalustatult nii era-, kohalikke kui ka riigi huve ja eesmäärke.
	Kuna me räägime tuulikute tipukõrgusest 250-275m, siis planeerija peaks koostama igale majapidamisele reaalse tuulikute visuaali hoovist (maksimaalsete tuulikute arvuga), milline jääks vaade õigete mõõtudega ja kaugustega, vaid siis on võimalik anda adekvaatne hinnang, kuidas ning mil moel tuulikud jäävad visuaalselt häirima.	Visuaalse mõju hindamisel käsitletakse tuulikute nähtavust ja vaadete muutumist. Visualiseeringud koostatakse KSH raames kohtadest, kus tuulikud nähtavusanalüüsi alusel jäävad näha ja mille suhtes esineb võimalik avalik huvi (kultuuriväärtusega kohad, puhkealad, turismiobjektid, planeeringutes määratud ilusa vaatega kohad, vaated

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		<p>väärtuslikelt maastikelt, vaated teedelt jms). Nähtavusanalüüsi alusel on põhjendatud juhul võimalik fotomontaažide teostamine erahuvidest lähtuvalt (üksikute elamute õuest), kuid nendes lepatakse arendajate ja huvitatud isikute vahel eraldi kokku. Iga elamu õuest eraldi fotomontaaži KSH raames ei tehta.</p> <p>Tuulikute tipukõrgus on kuni 250 m.</p>
	<p>Iga tuuliku otsas on punane tuluke, Kuidas hoiate ära valgusreostuse, mis tekib pimedal ajal? Kuidas hindate valgusreostuse mõju? Lisaks ei ole võimalik enam lahtise aknaga magada, kuna tuulikute tulenev heli seda ei võimalda ning sama kehtib ka ilma kardinata aknaga magamise kohta. Kui mõju on raske hinnata, siis mõelge, et teie korteri akna taga on valgusreklaam, mis öösel plingib ja virvendab (magamine on raskendatud).</p>	<p>KSH aruandes kirjeldatakse tuulikute õist valgustamist. Tuulikute märgistustulede vajadus tuleneb lennuohutuse nõuetest ning juhul kui tuulikud jäävad elamu akendest nähtavaks, jäävad märgistustuled nähtavaks selgetes ilmastikuoludes ka öisel ajal. Eraldi öise aja visualiseeringuid mõju hindamise raames ei koostata.</p>
	<p>Palun anda garantii, et minu tervisele kahjulikku vibratsiooni ei teki (nt. hüllemad migraanihood, kroonilise haigusega elava inimese tervisele ei mõju müra, valgusreostus, tiirlevad labad ja infraheli halvasti), tuulikule pööramisel tekkiv müra/krigin, kui see tekib nt 10 aasta pärast, kuidas sellega tegeletakse? Põhjaveekihtide segunemine (kui tekib hiljem, mitte kohe).</p>	<p>KSH raames antakse ülevaade tuuliku võimaliku tervisemõju osas lähtudes teaduskirjandusest. Lisaks hinnatakse müra ja varjutuse esinemist (kehtestatud</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		<p>piirväärtuste ulatuses), mis on tuuliku tervisemõjudega seostatavad peamised mõjurid. Müra normväärtused (sh madalsagedusliku müra soovitatavad tasemed ruumides) tulenevad õigusaktist ning nende ületamine ei ole müratundlikel aladel lubatud.</p> <p>Tuulepargis toimub tuulikute regulaarne hooldus ja tuuliku poolt emiteeritav müratase ajas ei muutu.</p>
	<p>Miks on tuulepargi ala jagatud mitmeks tuulepargiks, mille alusel siis lõpuks käib taluvustasu arvutus (inimese jaoks on kogu see tuulepark üks tervik).</p>	<p>Tuulikutasu arvutatakse iga arendaja kohta eraldi ja see laekub erinevatelt tootjatelt kohalikule omavalitsusele, kes teeb väljamaksed inimestele.</p> <p>Taluvustasu arvutatakse arvestades kõiki tuuleparke, mille lähim tuulik jääb kuni 250 m kõrgusega tuuliku korral 2 km või üle 250 m kõrguse tuuliku korral 3 km raadiusesse. Tuulikutasu arvutamist on selgitatud KSH programmi ptk 2.5.10.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Kuidas vald ootab tuulikute alla uusi potentsiaalseid elanikke elama ning kuidas vald on hinnanud võimalikku tulevikus saadavat kahju, kui praegused elanikud (maksumaksjad) lahkuvad vallast?</p>	<p>Lisaks võimalikele tuulikute aladele ja nende mõjualale on vallas plaanitud piisavalt vabu arendusalasid, kuhu uued elanikud saaksid tulla. Koostatava valla üldplaneeringuga määratakse elamuarenduse eelisarendatavad alad, nagu Eru küla Lahepõhja arendusala, Võsu aleviku idaosas paiknev Järvepõhja arendusala, Karepa küla arendusala ja Toolse küla arendusala. Koostatava valla üldplaneeringu materjalidega saab tutvuda siin: Üldplaneeringu koostamine - Haljala vald</p> <p>Tuulepargi rajamise võimalikkus ja võimalik kahju selgub KSH läbiviimise tulemusel. KSH käigus hinnatakse muuhulgas ka mõju inimeste varale.</p>
	<p>Mis kasu saab päriselt mõjutatud kinnistul elav vallakodanik v.a seadusest tulenev häiringutasu?</p>	<p>Otseselt mõjutatud isikutega sõlmitakse kokkulepped tuulikute kavandamiseks. Kaudselt mõjutatud isikute osas rakendatakse vajadusel meetmeid võimalike häiringute leevendamiseks (nt heki rajamine visuaalse häiringu puhul vmt). Mõjutatud isikute hulk selgub</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		planeeringulahenduse koostamisel. Samuti on oodatud kogukonna poolset ettepanekud kohaliku kasu osas.
	Inimesed, kes siin elavad on tulnud elama vaiksesse ja looduskaunisse keskkonda seda just vaate pärast, siis kus maainimene lõpuks elama peab? Tuule- ja päikesepargis, mis on võrdne tööstuspargiga?	Tuulepargid kavandatakse lähimatest elamutest minimaalselt 750 m kaugusele. Täpne tuulikute paigutus selgub planeerimise käigus ja KSH, sh müra ja visuaalse mõju hindamise tulemustest lähtuvalt.
	Kes on tuulepargi kasusaajad? Miks tegelikud kasusaajad oma kodus tuulikutega elektrit ei tooda?	Energiamajanduse korralduse seaduse kohaselt aastaks 2030 peab elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest moodustama taastuenergia vähemalt 100 protsenti. Tuulepargid panustavad otseselt selle eesmärgi täitmisesse. Seega on kasusaajaks kogu ühiskond, sh Haljala vald ja elanikud. Tuuleparkide asukohti otsitakse vastavate kriteeriumite järgi (KSH programmi ptk 1.3) ja neid kavandatakse üle Eesti, sõltumata sellest, kes konkreetses piirkonnas elab.
	Müra (Tuulikumüra) normtase seaduse järgi? Ei ole võrreldav praeguse vaikusega (inimesed on tulnud siia elama just vaikuse pärast) ning müra eest	KSH programm näeb ette müra modelleerimist ja mõju hindamist.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	makstav taluvustasu (300 aastas ehk 0.80 eurot päevas) ei korva seda? Ka Fred Jussi on öelnud, et VAIKUS on loodusvara. Kuidas hindade praegust vaikust tulevase müraga?	Hindamisel on aluseks tööstusmüra öine sihtväärtus, mis elamumaa-aladel ja maatulundusmaa õuealadel on 40dBA.
	Internetilevi, mis käib praegu läbi õhu ning on hetkel niigi väga halb, kui tuulikud mõjutavad, siis ei saa üldse enam levis olla?	Planeeringu koostamisel tehakse koostööd võrguvaldajatega, sh sideteenuse pakkujatega.
	Sookurgede pesitsemine Tatruse küla luhtadel, kevadised ja sügised linnuränded, terved luhad on lindudest mustad, kuidas hoiate ära lindude hukkumise? Lisaks liiguvad ka Tatruse-Võle aladel kotkad. Et saada ainu kotkaste ja teiste lindude liikumisest tuleb neid jälgida saatjatega. Jälgimisperiood peab olema vähemalt 12 kuud ehk terve aasta. Nt. kevad-sügisel hanede rännuperioodil peavad kotkad aladel A, B ja C jahti pidamas.	KSH käigus teostatakse linnustiku uuring vastavalt koostatud metoodikale, mis on kooskõlastatud Keskkonnaametiga.
	<p>Regionaal- ja põllumajandusministeerium on avaldanud Maakonnaplaneeringu Lääne- Viru maakonnaplaneeringu teemaplaneering “Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” seletuskirjas (Rakvere 2006) punktis 2.4 Ilusad teelõigud ja vaatekohad, milleks loetakse järgmist:</p> <p>Esteetilisest aspektist hinnati välitööde käigus läbitud üldkasutatavaid teid, leidmaks atraktiivseid teelõike. Nende väljaselgitamise eesmärk on ennekõike leida sobivaid marsruute, mida turistidele soovitada.</p> <p>Atraktiivseks võib nimetada teelõiku, mis läbib esteetiliselt ilusat väärtuslikku maastikku ja kust avanevad vaated ümbrusele. Üldjuhul ei kuulu atraktiivsete teede kategooriasse suuremad, tiheda liiklusega või enamjaolt sirge teetrassiga laiad maanteed (müra, heitgaasid, stress, ohud). Erandlikult võib selliselt</p>	Seoses 27.02.2019 kehtestatud Lääne-Viru maakonnaplaneeringuga 2030+ muutus nimetatud teemaplaneering kehtetuks. Küll aga on kaunid teelõigud ja avanevad vaated määratud kehtiva Haljala valla üldplaneeringuga. Visualiseeringud koostatakse KSH raames kohtadest, kus tuulikud nähtavusanalüüsi alusel jäävad näha ja mille suhtes esineb võimalik avalik huvi, sh arvestades väärtuslikke maastikke

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>maanteelt avanev vaade väga ilusale või omapärasele maastikule kaaluda üles nimetatud häirivad tegurid.</p> <p>Alljärgnevalt on loetletud ilusad teelõigud Lääne-Viru maakonnas, mis on kantud teemaplaneeringu koondkaardile.</p> <p>11. Haljala- Tatruse- Varangu teel Haljala 3,3 km</p> <p>Alljärgnevalt on loetletud ilusad vaatekohad Lääne-Viru maakonnas, mis on kantud ka teemaplaneeringu koondkaardile.</p> <p>3. Haljala- Varangu teel Tatruse külas Haljala vald</p> <p>Samuti on vastava dokumendi LISA's NR 1 Lääne-Virumaa väärtuslike maastike registrisse märgitud järgmine: Ala nr. 34 Kavastu Ala kirjeldus: Maastiku enim väärtustav element on terrassid (samalaadsed veel Idaveres ja Tatruses), mille peab säilitama ning eksponeerima (vaated säilitama) kui kohale väga iseloomulikud. Väärtus: kultuurilis-ajalooline, identiteet, looduslik.</p> <p>Küsimus: Kui Maakonnaplaneeringus on eraldi väljatoodud Tatruse külas Tatruse-Varangu teelõik, kus avanevad ilusad vaated ning teelõigud, mida tuleb säilitada ning eksponeerida, siis kuidas tuulikute püstitamine seda teeb? Tuulikute püstitamisega hävitakse antud piirkonnas nii ilusad teelõigud kui ka vaated terrassidelt. Kas arendajal ja vallal on õigus huvitada miski, mida ei ole võimalik tagastada? Antud dokumendile tuginedes ei saa A, B ja C alale tuuleparki luua.</p>	<p>ja mõjualasse jäävaid ilusaid teelõike.</p>
	<p>Infraheli madalsagedused tuleb kindlasti mõõta ning tutvuda “Tuulegeneraatori sündroomiga” kui Te väidate, et tuulikud ei tekita eelpool nimetatud tervislikke nähtusi, siis palun väljastada juriidiliselt kehtiv garantii isiklikult (jään ootama kutset laua taha).</p>	<p>Infraheli ja madalsageduslikku müra mõju inimestele käsitletakse KSH aruandes. Ainuüksi madalsagedusliku müra ja</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Müramõõtjana töötanud füüsik Hans Kuusiku on juba 2013 aastal viidanud tähelepanu infrahli madalsagedustele, kuid sellega ei ole seni tegeletud. Viite artiklile leiate siit: https://www.loodusajakiri.ee/tutvustused/Tuulegeneraator.pdf Kui Te väidate, et artiklis nimetatud tervislikke kõrvalekaldeid ei teki, siis palun väljasada juriidiliselt kehtiv garatii, ning selle kokkuleppe saame sõlmida ühise laua taga. Palun anda ka Terviseameti seisukoht, et kuidas tuulepargi rajamine lähemale kui 2,5 km elamust ei mõjuta inimese tervist (sh.vaimset tervist).</p>	<p>infraheli olemasolu ei ole siiski mõju hindamisel määrav, vaid esinema peab ka oht inimese tervisele, mida reeglina hinnatakse võrdluses normtasemetega (normtasemed on välja töötatud arvestades nii inimese tervise kaitset kui ka häiringute minimeerimist).</p>
	<p>Kuidas hindate keskkonnajalajälge ja võrgutasude tasusid, mis tekivad seoses tuulikute ning uute elektriliinide ehitamisega, mis on selle tasuvusaeg?</p>	<p>Võrgutasud määrab riik ja seda antud planeeringu ning KSH-ga ei saa lahendada.</p> <p>KSH aruandes käsitletakse projekti elluviimisega kaasnevat keskkonnajalajälge lähtuvalt olemasolevast teabest ja eeldatavast kavandatava tuulepargi tehnilisest lahendusest. Tuuleenergia süsiniku jalajälg on väike. Tuulikute CO₂ emissioon kogu elutsükli jooksul oleneb tuuliku suurusest ning mida suurem on tuulik, seda väiksem on vastav emissioon. Näiteks 3 MW tuuliku puhul on emissiooniks 4,6 gCO₂/kWh. Sõltuvalt tuuliku võimsusest, asukohast kulub</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		<p>tuuliku ehitamiseks ca 22-30 korda vähem energiat võrreldes sellega, kui palju ta oma eluea jooksul toodab. Tasuvusaeg, mille jooksul tuuliku tootmiseks kulutatud energia võrdub tuuliku poolt toodetud energiaga on ca 6,8 kuud.</p>
	<p>Olles osalenud Haljala tuulepargiga seotud koosolekutel, palun vastust, mis ei vasta küsimustele asjaosalised, kes koosolekut läbi viivad, vaid räägib “Mees Mustas” saalis (kõik kes on koosolekul viibinud, saavad aru kellest on jutt).</p>	<p>Avalikel koosolekutel on võimalik osaleda kõikidel huvitatud isikutel ja kõikidele arvamust esitada soovinud isikutele on selleks võimalus antud.</p>
	<p>Arendaja soovib külastada Saarde tuuleparki, et saada aimu, kuidas tuulikud visuaalselt mõjuvad ning milliseid häiringuid ja müra tekitavad.</p> <p>Käisime tutvumas Saarde tuulepargiga, esiteks ei saa antud tuuleparki võrrelda Haljalasse planeeritava tuulepargiga, sest Saarde vallas ümbritseb peaaegu kõiki majapidamisi kõrghaljastus ehk metsatukk, kuid kui vaadelda Tatruse küla, siis antud piirkonnas puudub sellelaadne keskkond ehk mets. Samuti sai suheldud kohalike inimestega, kes elavad napilt 50 meetrit tuulikumõjualast väljas ja vastus oli ühine “Vaikust enam ei ole, olles tuulikule umbes 1 km kaugusel, ei saa enam oma mõtteid mõelda, sest hakkab halb.</p> <p>Samuti on eelpool nimetatud artiklis toodud välja, et tuulikud ei tohiks olla inimasustusele lähemal kui 2,5 kilomeetrit, kuid arendajad räägivad vaid 750 m minimaalkaugusest hoonetest.</p>	<p>KSH aruandes viiakse läbi müra modelleerimine ja müra hindamine. Müra normväärtused (sh madalsagedusliku müra soovivad tasemed ruumides) tulenevad õigusaktist ning nende ületamine ei ole müratundlikel aladel lubatud.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Kuidas te hindate müra mõju vaikus vs. müra (arvestamata seadusega ettenähtud müranormi), kuna need inimesed siin külas on soovinud mitte linnas elada vaid vaikus ja minimaalse müraga keskkonnas.</p>	
	<p>Kus maainimene lõpuks elama peab? Tuule- ja päikesepeakide lähiümbruses?</p> <p>Kui inimene on soetanud planeeritava tuulepargi lähedusse kodu, koos maadega, Asukoha valikus on olnud just avar vaade ning vaikus, siis kuidas te kompenseerite kodanikule tuulepargist tingitud häiringu (arvestamata seadusest ettenähtud tasu), Kas annate võimaluse inimesel ära kolida, sinna kus ei ole tuulikud läheduses, kompenseerides kogukulu?</p> <p>Lisaks, kui on loodud ettevõtte, mis on asukohapõhine ning seda ei ole võimalik teha kaugtööna, siis kuidas hüvitatakse tulevikus saamata jäänud tulud?</p>	<p>Müra ja visuaalse mõju hindamisel arvestatakse kõigi tuulepargi mõjupiirkonnas olevate elamute (sh välja antud projekteerimistingimused), elamumaa sihtotstarbega katastriüksuste ja maatulundusmaal olevate õuealadega. Nimetatud aladel ei tohi müra ületada normtasemeid. Võimalike visuaalse mõju häiringute leevendamiseks on kokkuleppel arendajatega võimalik rakendada erinevaid meetmeid.</p> <p>KSH programm sisaldab mõju hindamist majanduskeskkonnale, sh ettevõtlusele ja inimese varale.</p>
	<p>Meri- ja kaljukotkas: Tatruse küla planeeritava B ja C alal on liikvel nii meri- kui ka kaljukotkas (olemas ka fotod).</p>	<p>KSH raames teostatakse linnustiku uuring, sh arvestatakse EELIS andmebaasi kantud kaitsealuste liikide elupaikadega.</p>
	<p>Esmalt räägiti maakaablist, nüüd räägitakse õhuliinidest. Kas elanikele antakse kõrgepingeliini info edasi alles siis, kui kõik JAH sõnad on olemas</p>	<p>Tuulepargi ühendus põhivõrguga on kavandatud maakaabelliinidega. Täpsed</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	ning kuidas toimub kõrgepinge liini mõju hindamine ja kooskõlastamine päriselt mõjutatud majapidamistega?	lahendused selguvad planeeringu koostamisel ning kõiki puudutatud ja mõjutatud isikuid kaasatakse protsessi.
	<p>Planeeritava tuulepargi lähetusse on soetatud maa, kuhu on plaan tulevikus rajada elamu.</p> <p>Kui rajatakse tuulepark, siis võetakse inimeselt võimalus rajada antud kinnistule eramu, sest see jääb siis tuulepargile liiga lähedale (kes kompenseerib ja kuidas olemasoleva kinnistu tulevikus mitte kasutamise soetatud eesmärgil?</p> <p>Sama küsimus on ka ilusa vaate hävitamises, kuidas hindate mõju, kui kinnistu on soetatud vaadete eksponeerimise eesmärgil?</p>	<p>Müra ja visuaalse mõju hindamisel arvestatakse kõigi tuulepargi mõjupiirkonnas olevate olemasolevate elamute (sh välja antud projekteerimistingimused), elamumaa sihtotstarbega katastriüksuste ja maatulundusmaal olevate õuealadega.</p> <p>Planeerimisel üldiselt, sh tuulepargi planeerimisel saab arvestada olemasoleva või planeeringutega ettenähtud maakasutusega.</p> <p>Visuaalse mõju hindamisel käsitletakse tuulikute nähtavust ja vaadete muutumist.</p> <p>Visualiseeringud koostatakse KSH raames kohtadest, kus tuulikud nähtavusanalüüsi alusel jäävad näha ja mille suhtes esineb võimalik avalik huvi (kultuuriväärtusega kohad, puhkealad, turismiobjektid,</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
		planeeringutes määratud ilusa vaatega kohad, vaated väärtuslikelt maastikelt, vaated teedelt jms). Vaated üldiselt ei ole omandiõiguse osaks.
	Eelnevatel koosolekutel (sh. Arendaja läbiviidud koosolekud, kus osales ka vallaesindaja) on lubatud vastata kirjalikult küsimustele ning ka need planeerijatele ning mõjuhindajatele edastada, kuid siiani ei ole ühtegi kirjalikku vastust saanud, ning minule teadaolevalt ei ole ka arendaja planeerijale ega hindajale mitte üht infot edastanud.	Hetkel on käimas eriplaneeringu ja KSH programmi etapp, mille käigus kaardistatakse hindamist vajavad olulised teemavaldkonnad ja kõikidel isikutel on võimalik veelkord esitada oma ettepanekuid.
	Kas ja millal kaasab Utilitas oma tegevusse ka mõjutatud majapidamised, kuna rahvas räägib, et eelkokkulepped maaomanikega on juba tehtud.	Otseselt mõjutatud isikutega on sõlmitud eelkokkulepped võimalike tuulikute kavandamiseks. Kaudselt mõjutatud isikute hulk selgub planeeringulahenduse koostamisel ja neid kaasatakse eriplaneeringu ja KSH protsessi vastavalt planeerimisseadusele.
Anneli Rumm Kiri 20.06.2024	Teavitust ei ole kuidagi meeltnööda, see kahjuks kurvastab väga. Elukoht sai väljavalitud just loodusliku ilu ning imelise maastiku tõttu. Haljala vallas on looduse silmailu kõikjal. Iseasi kes oskab seda hinnata. Meie pere hindab seda väga kõrgelt. Seoses elukoha kaasamisega Haljala vald, Võle küla, Sipelga ei nõustu tuuleparkide eriplaneeringu rajamisega maja lähedusse. Loodame Teie mõistvale suhtumisele ning sobilike lahendustega, arvestades kõikide osapooltega võrdselt.	Tuulepargi rajamise võimalikkus ja elamute võimalik kaugus tuulepargist otsustatakse KSH tulemusel. Otsustamisel võetakse arvesse kõigi osapoolte seisukohti.

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
<p>Mari ja Andres Saamot</p> <p>Kiri 20.06.2024</p>	<p>Vaatasime kaardilt, et plaanitakse tuuleparki meie kodust kirde suunas 800m peale. Sooviksime seda distantsi pikendada minimaalselt 1500m peale. Palume võimaluse korral sellega arvestada.</p> 	<p>Täpne tuulikute paigutus selgub planeeringulahenduse ja KSH koostamisel. Võimalusel ettepanekuga arvestatakse.</p>
<p>Ivo Veiert</p> <p>Kiri 25.07.2024</p>	<p>Tuuleparkide lähteseisukohtade ja mõjude hindamise sh KSH programmis on eesmärgiks seatud, et asukoha eelvalik ja KSH koostatakse sellise täpsusega, mis võimaldaks tuulepargi edasist kavandamist projekteerimistingimuste alusel.</p> <p>Miks on kohe alguses seatud selline eesmärk, millega püütakse minna mööda edasisest tuuleparkide kavandamises läbi detailplaneeringu?</p> <p>Võrreldes projekteerimistingimuste väljastamisega on detailplaneeringu koostamise menetlus KOV-ile säästvam, kuna planeeringu koostamine jääks tuuleparkide arendajate kanda.</p> <p>Arvestades suurt halduskoormust, mille all täna valla erinevad ametnikud seoses käimasolevate planeeringutega (sh ehitusloamenetlused) kannatavad, siis juba sellest lähtuvalt oleks igati mõistlik jätta võimalus edasine tuuleparkide kavandamine ka läbi detailplaneeringu menetlusprotsessi ja mitte seda kohe alguses välistada.</p>	<p>Selgitame, et kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu menetlus koosneb kahest osast: ehitise püstitamiseks sobivaima asukoha valikust ning sobivaimasse asukohta detailse lahenduse koostamisest. Detailse lahenduse koostamisel lahendatakse detailplaneeringutele seatud ülesanded, mis on ehitise kavandatavas asukohas asjakohased.</p> <p>Samas, juhul, kui puuduvad välistavad tegurid tuulepargi edasiseks kavandamiseks projekteerimistingimustega ning</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Sarnaselt on toiminud ka Kadrina vald, kus kaalutakse mõlemat menetlusmeetodit (läbi projekteerimistingimuste või läbi detailplaneeringu).</p>	<p>asukoha eelvaliku otsuses on toodud projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused, võimaldab PlanS § 95¹ lg 1 KOV EP kehtestamist asukoha eelvaliku otsuse alusel, st detailse lahenduse etappi läbimata. Nii Haljala kui Kadrina vallas on võimalikud mõlemad teed – KOV EP kehtestamine asukoha eelvaliku alusel või detailse lahenduse alusel. Eraldi detailplaneeringu koostamine ei ole kummalgi juhul vajalik.</p>
<p>Aivo Kuldmäe Kiri 26.07.2024</p>	<p>Haljala valla veebilehel oleva kaardirakenduse järgi on Kandle küla, Metsatuka kinnistu hoonestuse kaugus lähimast uuringualast B 753 m ja ca 920 m uuringualast A.</p> <p>Esitan seisukohad eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta. Tuulepargi rajamine mõjutab otseselt kohalikku elukeskkonda, mistõttu on oluline arvestada argumente selle halvenemise vältimiseks.</p> <p>Müra ja vibratsioon: Tuulegeneraatorid tekitavad töötamisel pidevat müra, vibratsiooni ja pidevalt korduvate löökide heli labade möödumisel tuuliku tornist. Päevasel ajal võib tuuliku tekitud müra jääda märkamatuks hajudes ümbritsevas, kuid öösel oleks see Metsatuka kinnistul väga selgelt kuuldav ja tugevalt tajutav. Pidev müra võib põhjustada unehäireid ja muid kaasnevaid tervisemuresid.</p>	<p>KSH programm näeb ette müra modelleerimist ja mõju hindamist. Hindamisel on aluseks tööstusmüra öine sihtväärtus, mis elamumaa-aladel ja maatulundusmaa õuealadel on 40dBA.</p>

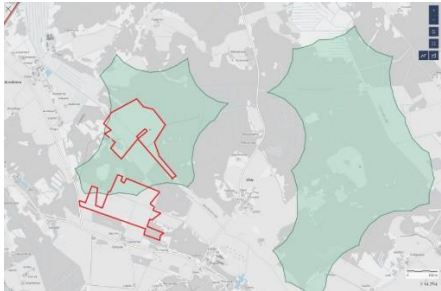
Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>Valgus: Eriplaneeringu uuringuala A jääb Metsatuka kinnistust edelasse ja uuringuala B kagusse. See tähendab, et alade A ja B tuulikud tipukõrgusega 250 m tekitavad hommikust õhtuni Metsatuka kinnistu suunas varje. Lisaks tekib päikesepaistelistel ilmadega tuuliku töötamise ajal laba liikumisel päikese eest läbi pidevalt korduv varjutamine, mida inimene tajub tugevalt häiriva vilkumisena.</p>	<p>KSH programm näeb ette varjutuse modelleerimist ja selle mõju hindamist.</p>
	<p>Puhver kaugus: Eriplaneeringu esialgses sobivusanalüüsis on aluseks võetud 750 m puhver eluhoonetest. Arvestades, et hajaasustusalal on kinnistud suuremad, siis ei ole õige võtta aluseks puhver kaugus kinnistul asuvatest eluhoonetest, vaid kinnistu piirist. Kinnistu territooriumi ei kasutata vaid hoonestusalal ja arvestada tuleb häiringute mõju kogu kinnistu piires. Metsatuka kinnistule on planeeritud hoonestus ka kinnistu lõunapoolses osas, mis võib siis jääda uuringualast B vaid ca 500 m kaugusele.</p>	<p>KSH programm näeb ette müra modelleerimist ja mõju hindamist. Hindamisel on aluseks tööstusmüra öine sihtväärtus, mis elamumaa-aladel ja maatulundusmaa õuealadel on 40 dBA. Tuulikute tegelik kaugus elamumaa katastriüksuse sihtotstarbega aladest ja maatulundusmaa katastriüksuse sihtotstarbega alade õuealadest selgub modelleerimise tulemusena, esialgne puhver on eelduseks, et ükski tuulik ei saa olla elamule lähemal kui 750 m.</p>
	<p>Visuaalne häiring: Suurte tuulikutega tuulikuparkide paiknemine vaid 750 m kaugusel Metsatuka kinnistu elamualast ja ca 500 m kaugusel kinnistu piirist ei ole piisav. Igaüks võib ette kujutada, kui 500 m kaugusel asuvad tuulikud tipukõrgusega 250 m. Leian, et see on visuaalselt väga häiriv, mõjub ahistavalt ja võib tekitada ärevushäireid.</p> <p>Isiklikult tunnen, et tuuleparkide toimimisega Metsatuka kinnistule nii lähedal kaasnev mõjutab oluliselt meie igapäevaelu ning puhkamisvõimet. Seetõttu</p>	<p>KSH programm näeb ette visualiseeringute koostamist ja visuaalse mõju hindamist.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>leian, et tuuleparkide eriplaneeringu uuringualadele A ja B võimalike rajatavate tuuleparkide häiringud on Metsatuka kinnistu suhtes ülemäära koormavad ja nende vähendamiseks tuleb tuulikud viia kaugemale, et tuulikute kaugus minimaalselt 2 km Metsatuka kinnistu piirist.</p>	
	<p>Visuaalne häiring laiemalt: Tuuleparkide ehitamine võib häirida kohalikke maastikke ja looduslikku ilu laiemalt, mis on oluline nii kohalikele elanikele kui ka külastajatele. Muutused maastikus võivad vähendada piirkonna atraktiivsust ja esteetikat ning mõjutada kohalike elanike elu kvaliteeti. Suurte tuulikutega tuuleparkide visuaalset häiringut laiemalt hetkel hinnata ei ole võimalik, sest tuulikute konkreetsed asukohad ei ole teada ja visualiseerivaid vaateid erinevatest kohtadest maastikul ei ole esitatud.</p> <p>Uuringualad A ja B asuvad Võle-Vainupea-Kunda tee vahetus läheduses. Kuigi puudub teave tuuleparkide juurdesõiduteede kohta, võib arvata, et Võle-Vainupea-Kunda teelt algavad nende tuuleparkide juurdesõiduteed. Arvestades, et tuulikute detailid on väga suured ja nende veoks vajalikud transpordivahendid ja paigalduseks vajalik tõstetehnika väga rasked, tuleb rajada ka suured mahasõidud ja laiad teed tuulikute asukohtadesse. Praegu on Võle-Vainupea-Kunda tee vahelduvate metsade, looduslike rohumaade ja põldude vahel looklev miljööväärtuslik tee, millelt mahasõidud talude hoovidesse on loomulikud ja sobivad. Tähelepanu tuleb pöörata suurte tuulikutega tuuleparkide rajamiseks ja hooldamiseks vajalike suurte mahasõitude ja juurdesõiduteede sobivusele sellele maapiirkonnale omasesse kaunisse miljösse. Siiski ei ole hetkel võimalik tuuleparkidega kaasneva teede võrgustikuga seonduvat võimalik hinnata, sest tuulikute ja vajalik teede võrgustiku konkreetsed asukohad ei ole teada.</p>	<p>KSH programm näeb ette visualiseeringute koostamist ja visuaalse mõju hindamist.</p>
	<p>Mõju loomadele ja taimestikule: Sõltuvalt KSH tulemustest saab hinnata mõju loomadele ja taimestikule.</p>	<p>KSH programm näeb ette mõju hindamist linnustikule, taimestikule ja rohevõrgustikule.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	Eraldi küsimus on, kas uuringualade (vähemalt A ja B) asukoha valik rohevõrgustiku tuumikalale Haljala valla üldplaneeringu järgi on olnud õige ja põhjendatud.	
	Ehitusprotsess ja jäätmed: Kõik varasemad punktid puudutavad juba valminud ja töötavate tuuleparkidega kaasnevaid mõjusid ja häiringuid, kuid tuuleparkide ehitamine ja hooldamine on ka seotud keskkonnaprobleemidega, sealhulgas ehitusprotsesside ajal tekkiva mõju ja saaste ning tuulikute eluea lõppedes tekkivate jäätmetega. Sellega seonduvat ei ole võimalik hetkel hinnata, sest tuulikute ja vajaliku taristu konkreetsed asukohad ei ole teada.	Tuulikute ja vajaliku taristu konkreetsed asukohad selguvad edasise planeerimisprotsessi käigus.
Katrin Lille Kiri 26.07.2024	Kinnistul Võsu mnt 32 elanikud pole nõus siia lähedale rajatava tuulikutega. Siin elavad nahkhiired, on rändlindude liikumistee. Lindudest veel on siin palju kuldnokkasid, pääsukesed. Pole nõus olema pidevalt erilise vibratsiooni keskel.	KSH käigus teostatakse nii nahkhiirte kui linnustiku uuring ning hinnatakse nende alusel tuulikute mõju elustikule. Samuti sisaldab KSH programm müra modelleerimist, millega selgitatakse müra leviku ulatus ja võimalik mõju. Tuulikute täpne paigutus selgub planeeringulahenduse käigus. Tuulepargi rajamise võimalikkust saab hinnata pärast KSH läbiviimist.
Piret Rooks Kiri 25.07.2024	Minu küsimus on: mismoodi liigub toodetud elekter edasi tarbijateni? Esimesel kohtumisel Sunly esindajatega oli see jutuks, vastus oli, et õhuliine ei tule. Väljavõte Kliimaministeeriumi dokumendist " MÜRAGA ARVESTAMINE TUULIKUTE PLANEERIMISEL"	Tuulepargis toodetav elekter suunatakse Eesti põhivõrku (v.a juhul kui kohalike ettevõtjate poolt kasutatakse otseliini võimalust.) Tuulikute tuulepargi alajaamani ja alajaamast põhivõrguni

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-07/m%C3%BCraga%20arvestamine%20tuulikute%20planeerimisel_1.pdf</p> <p>Tuuliku mõju hindamisel tuleb arvestada ja kajastada:</p> <p>Kavandatava tuuleenergiaprojekti üksikasjalik ülevaade, mis peab sisaldada järgmist:</p> <p>-....</p> <p>- alajaamade ning abi- ja teenindusinfrastruktuuri asukohad, omadused ja muu vajalik teave (näiteks juurdepääsuteed jne);</p> <p>- elektrivõrkude asukoht.</p> <p>Miks planeeritakse parke looduskaunitesse kohtadesse, mitte juba rikutud aladele nt vanadele kaevandusaladele? On jäänud mulje, et Haljala vald soovib võtta suurema osa kogu Eesti puuduvast energiajulgeolekust.</p>	<p>rajatavad elektriliinid rajatakse maa-alustena. Eestis on 29 kohalikus omavalituses koostamisel või kehtestatud planeeringud tuuleparkide rajamiseks (https://planeerimine.ee/ruumiline-planeerimine-2/taastuvenergia/), sh Lääne-Virumaa omavalitsustes, Haljala valla panus võrreldes teiste omavalitsustega on pigem tagasihoidlik. Ainult vanadele kaevandusaladele tuuleparkide rajamisega Eesti taastuvelektri tootmise eesmäärke ei ole võimalik täita.</p>
<p>Raimo ja Anu Allikvee</p> <p>(Tatruse küla nimel)</p> <p>Kiri 26.07.2024</p>	<p>Tervikkirja on võimalik lugeda valla veebilehelt tuuleparkide eriplaneeringu alamjaotusest: Tuuleparkide eriplaneering - Haljala vald</p> <p>...Mis on peamised mõjuallikad elukeskkonna halvemaks muutmisel:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valgusreostus ehk ööpäevaringselt vilkuvad tuled, mis hakkavad mitmete elumajade akendesse paistma. 2. Müra ehk ööpäevaringne tuuleparkidest kostuv mühin. Siinkohal peab rõhutama asjaolu, et ei saa lähtuda samadest mürataseme normidest, mis on kehtestatud linnades või keskustes, sest inimesed, kes on nõus ja soovivad minna elama just nimelt väljaspoole tiheasustust, loobudes 	<p>KSH programm sisaldab kõigi nimetatud teemade hindamist – müra, varjutus, visuaalne mõju, mõju linnustikule ja nahkhiirtele koos vajalike uuringute ja modelleerimistega.</p> <p>Tuuleparkide rajamise võimalikkus ja tingimused selguvad KSH tulemusel.</p>

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
	<p>hüvedest, mida pakub keskustes elamine, teevad seda nimelt vaikuse ja rahu pärast.</p> <p>Olles kokku puutunud müra mõõtmisega, võib müra mõõta väga mitmel viisil ja töö tellijale sobivas suunas.</p> <p>3. Visuaalne pilt.</p> <p>Seega kokkuvõtteks, kui lähtuda inimestest ja nende elukeskkonnast, oleme seisukohal, et Tatruse soo ei ole tuuleparkide rajamiseks sobiv koht.</p> <p>Lisame siia asjaolu, et Eestis on eesmärgiks seatud soode taastamine, kuid Haljala vallas selle eriplaneeringuga rikutakse jätkuvalt Tatruse soo olukorda.</p> <p>Kui keskkonna mõjude hindamisel ei ole inimene ja tema elukeskkond eriti olulised ning seda loodetakse kompenseerida rahaga, siis juhime tähelepanu loodusele ja lindudele antud piirkonnas.</p> <p>Pea kõik Tatruse küla elanikud võivad kinnitada, et siin lendavad ringi nii kakulised ja kullilised, samuti oleme näinud ka nahkhiiri ringi tiirutamas. Lisaks on Tatruse soos näha ja kuulda ohtralt sookurgi.</p> <p>Kuigi me veel ei tea nende lindude pesitsuskohti, siis loodame, et ornitoloogid suudavad selle kindlaks teha. Ilmselgelt ei asu nende lindude ega ka nahkhiirte elukohad siit kümnete kilomeetrite kaugusel.</p> <p>Me oleme siiski veendunud, et vald seisab eelkõige oma inimeste ja nende elukeskkonna säilimise eest ning peab silmas asjaolu, et peamine kasusaaja on siiski tuuleparkide arendaja ja nendega koostööd tegevad huvitatud isikud.</p> <p>Tuuleparkide rajamiseks Eestis on oluliselt sobivamaid kohti, sealjuures kümnete ruutkilomeetrite viisi tühermaid, kus tuulepargid ei kahjusta elukeskkonda...</p>	

Koostöö tegija	Esitatud arvamuse sisu	Valla põhjendatud seisukoht arvamuse kohta
<p>European Energy Estonia OÜ</p> <p>Kiri 11.06.2024</p>	<p>Anname teada, et oleme jätkuvalt huvitatud selles töös osalemisest. Oleme sõlminud maaomanikuga eellepingu Võle küla tuuleenergiapargi arendamiseks. Kõnealune ala asub territooriumil, mida vald tuuleenergia võimalusi kaardistab ning näeme, et jääb osaliselt ka kavandatavasse piirkonda A. Lisame esialgse käsitsi joonistatud eskiisi. Mida soovite lisatud eskiisi põhjal meilt veel saada, et edasine suhtlus toimuks tõhusalt?</p> <p>Lisaks, kas teil oleks mõnel järgmisel päeval 30 minutit lühikeseks teabevahetuseks? Kellega me saame sellest rääkida?</p>	<p>Võtame teadmiseks. Ettevõtte esindajaga on 11. juunil tel teel vesteldud.</p> <p>Kontaktisik eriplaneeringuga seotud küsimustes on Eve Ojala-Bakradze, tel 5366 0375, e-post Eve.OjalaBakradze@haljala.ee</p>

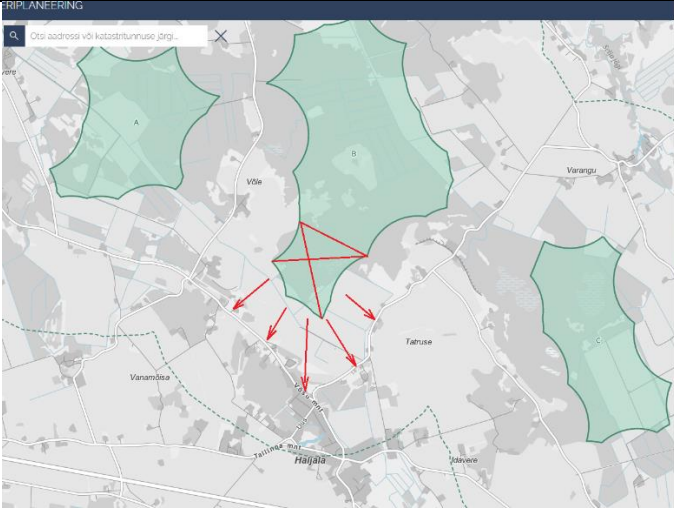
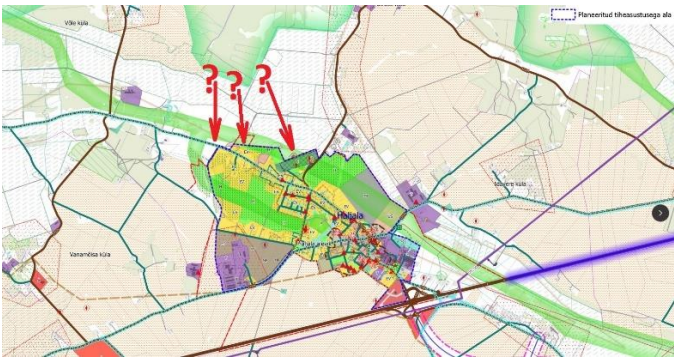
KSH juhteksperdile laekunud e-kiri

<p>Anette Reiu kiri 19.07.2024 (täiendav kirjavahetus 25.08 ja 18.09 sisuga: Soovin, et minu saadetud kiri</p>	<p>Sain aru, et Haljala valla tuuleparkide asukohtade valikul on huvi dokumenteerida ümbritsevate asukohtade esimese ning teise kaitsekategooriasse kuuluvad lindude ning nahkhiirte elupaigad. Varasemalt olen dokumenteerinud mitmeid kaitsekategooria linde ja nahkhiiri</p>	<p>Võtame teadmiseks ja arvestame saadud infoga.</p>
--	---	--

registreeritakse ametliku seisukohana ja oleks avalikustatud LS ja KSH programmile esitatud arvamuste ja neile antud seisukohtade koondtabelis.)	<p>loodusvaatluse andmebaasi aastast 2018. Mõningad esile toodud liigid, mida olen täheldanud ning jäädvustanud (ala B põhjaosa) Haljala vald, Kingu ja Mägedi talu ümbruses.</p> <p>I kategooria: merikotkas - esmakordne vaatluse registreerimine andmebaasi aastal 2024.</p> <p>II kategooria: jäälind - esmakordne vaatluse registreerimine andmebaasi aastal 2018; valgeselg-kirjurähn - esmakordne vaatluse registreerimine andmebaasi aastal 2019; pruun-suurkõrv - esmakordne vaatluse registreerimine andmebaasi aastal 2020 (talvitub keldris, suveõhtuti on näha ka nahkhiiri lendamas).</p> <p>III kategooria: hallpea-rähn; musträhn; väänkael; rukkirääk; suitsupääsuke (Kingu talu hoovi piirkond on määratletud III kat. kaitsealuseks faunaks); händkakk; sookurg; valge-toonekurg; mudatilder; punaselg-õgija; hallõgija; välja-loorkull; hiireviu; herilaseviu.</p> <p>Kui peaks olema huvi kohapeal linde või nahkhiiri jäädvustada, siis seda kindlasti saab uuringu ajal täpsustada.</p>	
--	--	--

Pärast avalikku väljapanekut ja avalikku arutelu laekunud arvamused

Piret Villum-Salak kiri 04.09.2024	Palun arvestada katastriüksuse 19002:001:0531 sooviga, et tuulik ei asuks lähemal kui 2,5 km.	Tuulikute täpsem paigutus selgub planeeringulahenduse käigus. Võimalusel ettepanekuga arvestatakse.
Andres ja Mari Saamot kiri 15.09.2024	Nii lähedale Haljala alevikule pole mõeldav tuulikute paigaldus. Joonisel on märgitud ala, kus ei tundu selline riskidega seotud arendus võimalik. Haljala vald lähiminevikus muutis ka tiheasustusala piire, mis Võsu mnt ääres lõppeb Pondri 1 kinnistuga. Tore oleks näha sellel samal kaardil ka välja joonistatuna tiheasustusala piirjooned, et ka tavainimene saab aru, mis kus asub.	Oleme eriplaneeringu koostamisega alles lähteseisukohtade ja KSH programmi täiendamise etapis. Tuulikute täpsem paigutus selgub planeeringulahenduse käigus. Võimalusel arvamusega arvestatakse. Eriplaneeringu kaardirakenduse eesmärgiks hetkel on, et iga kinnistuomanik saaks vaadata, kui kaugel asub tema kinnistu või eluhoone võimalikust tuulepargi alast. Kaardirakendus on

	<div data-bbox="504 97 1176 608"> <p>ERIPLANEERING</p> <p>Otsi aadressi või katastrirühnu järgi...</p> <p>OLLES NÜÜD LÄHEMALT TUTVUNUD TUULEPARKI ÜHININGUALADEGA EI SAA ARU KUIDAS NII LÄHEDAL ALEVIOULE SAAB SEGI MÕELDA TUULIKUTE PAIGALDUST.</p> <p>ARVAN ET SEE ON SUHT VÄLJISTATUD.</p> <p>HALJALA VALD LÄHIMINEVIKUS MUUTIS KA TIEHASTUSTUSE PIIRE MIS VÕSU MNT. ÄÄRES LÕPPER PONDRI 1 KINNISTUSIGA. EI OLE KINDEL ET TIEHASTUSTUSELE NII LÄHEDAL SAAB TEKKIDA SLINE RISKIDEGA SEOTUD ARENDUS.</p> <p>SEEGA LOOMULIKULT VAADATES OMA LINNUPESAST (JÕUDU KA TESTILE KAAVVOITLASELE) MÄRKISIN JOONISEL ÄRA ALA KUS EI TUNDU SELLINE TEESEVUS VÕIMALIK.</p> <p>TÖRE OLEKS NÄHA SELLEL SAMAL KAARDIL KA VÄLIA IONISTATUNA TIEHASTUSTESLA PIIRID. ET KA LINTINIMENE SAAB ARU KUS MIS ASUB.</p> </div> <div data-bbox="504 639 1176 999"> </div>	<p>toetav ja selgitav abivahend, mida me ei täienda jooksvalt laekunud ettepanekute alusel, vaid lisame sellesse eriplaneeringu koostamise edenedes rohkem infot.</p> <p>Kaardirakendusel on näha asustusüksused. Haljala valla tiheasustusalaade piiridega on võimalik lähemalt tutvuda valla üldplaneeringu kaardil.</p>
<p>Aarne Kõue kiri 16.09.2024</p>	<p>Soovin seoses Haljala valla tuuleparkide eriplaneeringu D alaga teha ettepaneku, et katastriüksus Kõue (19002:004:0640), Lihulõpe küla, Haljala vald kinnistu piirile ei rajatakse tuulegeneraatoreid lähemale kui 2 km. Sellega soovin vähendada D alale tuulikute ehitamisega kaasnevate mõjude ulatust (müra, vibratsioon, varjud). Tuletan meelde, et Haljala valla tuulepargi eriplaneeringu D ala rajamisega toimub Kõue kinnistu (19002:004:0640) majandusliku väärtuse langemine, sest rajatakse maastikku sobimatud tuulegeneraatorid ning rikutakse vaated.</p>	<p>Tuulikute täpsem paigutus selgub planeeringulahenduse käigus. Võimalusel arvamusega arvestatakse. KSH programm näeb ette nii vara väärtuse hindamist kui ka lindude ja nahkhiirte ekspertuurid.</p>

	<p>Kõue kinnistul on 2024.aastal nähtud korduvalt III kaitsekategooria linnuliiki, vaenukägu (<i>Upupa epops</i>). Juhin tähelepanu, et Haljala valla tuulepargi eriplaneering vajab lisauuringuid nagu linnustiku ekspertuuring, loomade eksperthinnang.</p>	
--	---	--